

	მამრ.		მდედრ.		
მხოლოებითი რიცხვი					
ნომინატივი	<i>ilum</i>	<i>šarrum</i>	<i>iltum</i>	<i>šarratum</i>	<i>nārum</i>
გენიტივი	<i>ilim</i>	<i>šarrim</i>	<i>iltim</i>	<i>šarratim</i>	<i>nārim</i>
აკუზატივი	<i>ilam</i>	<i>šarram</i>	<i>iltam</i>	<i>šarratam</i>	<i>nāram</i>
ორობითი რიცხვი					
ნომინატივი	<i>ilān</i>	<i>šarrān</i>	<i>iltān</i>	<i>šarratān</i>	<i>nārān</i>
გენ.-აკუზ.	<i>ilīn</i>	<i>šarrīn</i>	<i>iltīn</i>	<i>šarratīn</i>	<i>nārīn</i>
მრავლობითი რიცხვი					
ნომინატივი	<i>ilū</i>	<i>šarrū</i>	<i>ilātum</i>	<i>šarrātum</i>	<i>nārātum</i>
გენ.-აკუზ.	<i>ilī</i>	<i>šarrī</i>	<i>ilātīm</i>	<i>šarrātīm</i>	<i>nārātīm</i>

ნომინატივი – სახელობითი ბრუნვა: გამოხატავს წინადადების სუბიექტს და ზმნური წინადადებების სახელად პრედიკატს;

გენიტივი – ნათესაობითი ბრუნვა: გამოხატავს კუთვნილებას, ორ არსებით სახელს შორის დამოკიდებულებას (ე.წ. სტატუს კონსტრუქტუსი) და დგას წინდებულების შემდეგ;

აკუზატივი – ბრალდებითი ბრუნვა: გამოხატავს ზმნის პირდაპირ ობიექტს და აქვს სხვადასხვა ზმნიზედის ფუნქცია (დროის, ადგილის, ვითარების).

ყოველ ბრუნვას თავისი სუფიქსი აქვს.

ზემოთხსენებული სამი ბრუნვის გარდა, აქადურ ენაში შეიძლება გამოვყოთ კიდევ ორი ზმნიზედური ბრუნვა: **ლოკატივი –um** “ში, თან” და **ტერმინატივი –iš** (qātukka “შენს ხელში”; qerbum Bābilim “ბაბილონის შუაგულში”; dāriš ūmī “დღეგრძელობისთვის”). არს. სახ. + -iš = შედარებითი მნიშვნელობა (abūbiš “წყალდიდობის მსგავსად”; labbiš “ლომის მსგავსად”).

- **არტიკლი**

აქადურ ენას არ გააჩნია არც **განსაზღვრული** და არც **განუსაზღვრელი** არტიკლი, ანუ, ტექსტის შინაარსის მიხედვით, šarrum შეიძლება იყოს როგორც განუსაზღვრელი „მეფე“, ასევე კონკრეტული, განსაზღვრული „მეფე“ (როგორც ინგლისურში: “king”, “a king” და “the king”).

- **სიტყვის ფუძე და სუფიქსები**

არსებითი სახელი (ასევე ზედსართავი სახელი), შედგება ფუძისა და სუფიქსებისაგან, რომლებიც სიტყვის მნიშვნელობას ანიჭებენ სქესის, რიცხვისა და ბრუნვის სტატუსებს.

- **მიმაცია და ნუნაცია**

ძველბაბილონურში მამრ. და მდედრ. არსებით და ზედსართავ სახელებთან გვხვდება **-m** დაბოლოება, ანუ **მიმაცია** (šarrum, ummum). ორობით რიცხვში გვხვდება **ნუნაცია** (īnān). ძველბაბილონურის შემდეგ მიმაცია და ნუნაცია ქრება (šarrum→šarru; īnān→īnā).

- **სქესი**

აქადურ ენაში განირჩევა ორი სქესი: **მამრობითი და მდედრობითი**.

ჩვეულებრივ, მდ. სქესი აღინიშნება **-t** ან **-at** სუფიქსით, რომელიც სახელის ფუძეს ემატება. არსებობს ისეთი შინაარსობრივად მდ. სქესის სახელები, რომლებსაც ეს სუფიქსი არ აქვთ (მაგ. ummum „დედა“). **-at** სუფიქსი გვხვდება ისეთ სახელებთან, რომელთა მეორე და მესამე თანხმოვანი გაორმაგებულია (მაგ: mārum „ვაჟიშვილი“ - mār-t-um „ქალიშვილი“, ხოლო: dannum „ძლიერი“ - dann-at-um).

ძველბაბილონურში მამრ. სქესის ზოგ სახელთან ჩნდება შემდეგი დაბოლოება: **-ānū, ānī** (ilum – ilānū; ālum – alānū).

შინაარსობრივად მდ. სქესის სახელებს არ მოეპოვებათ **-(a)t** სუფიქსი: ummum „დედა“, nārum „მდინარე“, ასევე სხეულის ნყვილი ნაწილები: īnum „თვალი“, šēpum „ფეხი“. ზოგიერთ არს. სახელს მრ. რიცხვში უჩნდება მდ. სქესის დაბოლოება (abullum „ქალაქის კარიბჭე“, მდ. სქესი – მრ. რ. abullātum; eqlum, მამრ. სქესი – მრ. რ. eqlētum).

მდ. სქესის სახელების სუფიქსების **-at** და **-āt**-ის ნაცვლად ძველბაბილონურში ხანდახან გვხვდება მისი ვარიანტი **-et** და **-ēt** (bēltum – bēlētum).

aḫum „ძმა“ და abum „მამა“ მრ. რიცხვში თანხმოვანს იორმაგებენ (aḫḫū, abbū).

- **რიცხვი**

აქადურ ენაში განირჩევა სამი რიცხვი: **მხოლობითი, ორობითი და მრავლობითი**. ორობითი რიცხვი გვხვდება ძველბაბილონურ ენაში სხეულის ნაწილების აღნიშვნისას: inān „ორი თვალი“, šepān „ორი ფეხი“.

არსებობს აგრეთვე მცირე რაოდენობით არსებითი სახელები, რომლებსაც მხოლობითსა და ორობით რიცხვებში ერთიდაიგივე მნიშვნელობა აქვთ:

išdum და *išdān* „საფუძველი“

rēšum და *rešān* „თავი, მწვერვალი“

ზოგი არს. სახელი მხ. რიცხვში დგას, მაგრამ შინაარსობრივად **კრებითი** მნიშვნელობა აქვს:

šābum „ჯარი, ლაშქარი“

- **ზედსართავი სახელი**

ზედსართავი სახელი მოსდევს არსებით სახელს და განსაზღვრავს მას.

- **წინდებულები**

აქადური წინდებულები უმეტესწილად ორმარცვლიანია, რომლებიც მოკლე ხმოვანზე მთავრდება:

ana „კენ, თვის, თან, -ს“   *ina* „ში, თან, შორისთან ერთად, -დან“
ištu „-დან, -ის გარეთ“   *itti* „თან ერთად“

წინდებულის შემდეგ მდგომი არს. სახელი ყოველთვის **გენიტივ (ნათესაობით)** ბრუნვაში დგას:

ana iltim „ქალღვთაებას“   *ina šarrī* „მეფეთა შორის“
ištu ālim „ქალაქიდან“   *itti bēlim* „ბატონთან ერთად“

1 ლექსიკონი

ana - კენ, თვის; შესაბამისად

arnum, annum – ცოდვა, ბრალი, დანაშაული

ašrum – ადგილი, მხარე

aššum - რაც შეეხება, გამო, -თვის, გულისათვის

awilum - ადამიანი, პერსონა, თავისუფალი კაცი, ზრდასრული კაცი

bītum (მამრ. მდედრ. მრ. რ. **bītātum**) - სახლი, მეურნეობა

dannum მდედრ. **dannatum** - ძლიერი, ძლევამოსილი, მყარი

erretum, errētum – წყევლა; დანწყევლა

ezzum მდედრ. **ezzetum** განრისხებული, გაბრაზებული

gitmālum – სასურველი, მშვენიერი, მონყალე

ilum – (**DINGIR**, მრ. რ. **ilū, ilānu**) ღვთაება

ina – (წინდ.) ში, თან, შორის, იმ დროს

išātum - (**išātum; išātātum, IZI (NE)**) ცეცხლი

ištu - (წინდ.) -დან, (იმ ადგილიდან), იმ დროიდან; ასურ. ასევე – თან ერთად

kabtum მდედრ. **kabittum** მძიმე (ცოდვა, ჯარიმა, დაავადება, ქრილობა),

kardum – გარეული, მძვინვარე, მრისხანე, ძლიერი, მძლავრი

kīma – (**GIM, kī**) (წინდ.) მსგავსად, როგორც, ნაცვლად, მიხედვით

maḥrum – წინა მხარე, წინ

marṣum მდედრ. **maruštum** - სუსტი, ავადმყოფი, მტკივნეული, ძნელი

nīšū (მდედრ. მრ.რ.) ხალხი

pušqum – სიძნელე, საჭიროება, დარდი, ვარამი, მწუხარება

rabûm – ზედ.სახ. დიდი, დიადი

rīmum – გარეული ხარი

saphum, sapihtum – განცალკევებული, დაფანტული
šanûm (მდედრ. **šanītum**) მეორე, სხვა, განსხვავებული
šarrum – მეფე
tamhārum – ბრძოლა
ummum (მდედრ.) - დედა
wardum – მონა, მსახური
waštum – ძნელი, მძიმე, ძლიერი
zikarum/zikrum – კაცი, მამაკაცი

სავარჯიშოები

თარგმნეთ აქადურიდან, გაარჩიეთ:

a-wi-lam.

wa-ar-dim.

ni-ši sa-ap-ḫa-tim.

ar-ram kab-tam.

šar-ruum gi-it-ma-lum.

pu-uš-qi wa-aš-ṭu-tim.

i-na šar-ri.

Anum ra-bu-um.

aš-šum er-re-tim.

ilū rabûtum.

ummum ra-bi-tum.

i-na tam-ḥa-ri-im.

ki-ma i-ša-tim ez-ze-tim.

er-re-tam ma-ru-uš-tam.

ri-mu-um ka-ad-ru-um.

šarrum da-num.

aš-šum zi-ka-ri-im ša-ni-im.

a-na aš-ri-im ša-ni-im.

iš-tu bītim.

i-na ma-aḥ-ri-im

თარგმნეთ აქადურად:

ძღვევამოსილი მეფეები.

დიდი კაცი.

მონყალე ღვთაება.

განრიხებული ღვთაებანი.

სხვა ადგილი.

ცეცხლში.

ბრძოლიდან.

მონის მსგავსად.

1 ლექსიკონის სავარჯიშო

ana		ana	
arnum		arnum	
ašrum		ašrum	
aššum		aššum	
awīlum		awīlum	
bītum		bītum	
dannum		dannum	
erretum		erretum	
ezzum		ezzum	
gitmālum		gitmālum	
ilum		ilum	
ina		ina	
išātum		išātum	
ištu		ištu	
kabtum		kabtum	
kardum		kardum	

kīma		kīma	
maḥrum		maḥrum	
marṣum		marṣum	
nīšū		nīšū	
pušqum		pušqum	
rabûm		rabûm	
rīmum		rīmum	
sapḥum		sapḥum	
šanûm		šanûm	
šarrum		šarrum	
tamḥārum		tamḥārum	
ummum		ummum	
wardum		wardum	
waštum		waštum	
zakarum		zakarum	

კენ, თვის; შესაბამისად		კენ, თვის; შესაბამისად	
ცოდვა, ბრალი, დანაშაული		ცოდვა, ბრალი, დანაშაული	
ადგილი, მხარე		ადგილი, მხარე	
რაც შეეხება, გამო, თვის, გულისათვის		რაც შეეხება, გამო, თვის, გულისათვის	
ადამიანი, პერსონა, თავისუფალი კაცი		ადამიანი, პერსონა, თავისუფალი კაცი	
სახლი, მეურნეობა		სახლი, მეურნეობა	
ძლიერი, ძლევამოსილი		ძლიერი, ძლევამოსილი	
წყევლა		წყევლა	
განრისხებული, გაბრაზებული		განრისხებული, გაბრაზებული	
სასურველი, მშვენიერი, მოწყალე		სასურველი, მშვენიერი, მოწყალე	
ღვთაება		ღვთაება	
ში, თან, შორის		ში, თან, შორის	
ცეცხლი		ცეცხლი	
-დან, (იმ		-დან, (იმ ადგილიდან),	

ადგილიდან), იმ დროიდან		იმ დროიდან	
მძიმე		მძიმე	
გარეული, მძვინვარე, მრისხანე		გარეული, მძვინვარე, მრისხანე	
მსგავსად, როგორც, ნაცვლად		მსგავსად, როგორც, ნაცვლად	
წინა მხარე, წინ		წინა მხარე, წინ	
სუსტი, ავადმყოფი		სუსტი, ავადმყოფი	
ხალხი		ხალხი	
სიძნელე, საჭიროება, დარდი		სიძნელე, საჭიროება, დარდი	
დიდი, დიადი		დიდი, დიადი	
გარეული ხარი		გარეული ხარი	
განცალკევებული		განცალკევებული	
მეორე, სხვა		მეორე, სხვა	
მეფე		მეფე	
ბრძოლა		ბრძოლა	
დედა		დედა	
მონა, მსახური		მონა, მსახური	
ძნელი, მძიმე,		ძნელი, მძიმე, ძლიერი	

Vocabulary

<i>ana</i> (prep.): to	<i>kāma</i> (prep.): as, like; (conj.):
<i>arnum</i> : sin, crime; punishment	as, that, when
<i>ašrum</i> : place	<i>maḥrum</i> : front
<i>aššum</i> (prep.): because of,	<i>maršum</i> , f. <i>maruštum</i> (<*ma-
concerning; (conj.): because	<i>ruštum</i>): sick, difficult,
<i>awīlum</i> : man	painful
<i>bītum</i> (m.), pl. <i>bītātum</i> (f.):	<i>nišū</i> (f. pl.): people
house	<i>pušqum</i> : difficulty
<i>dannum</i> , f. <i>dannatum</i> : strong,	<i>rabūm</i> <* <i>rabium</i> , f. <i>rabītum</i> :
powerful	great
<i>erretum</i> , pl. <i>errētum</i> : curse,	<i>rīnum</i> : wild bull
malediction	<i>saphum</i> , f. <i>sapiḥtum</i> : scattered
<i>ezzum</i> , f. <i>ezzetum</i> : angry	<i>šanūm</i> <* <i>šanium</i> , f. <i>šanītum</i> :
<i>gitmālum</i> : perfect, noble	second, other
<i>ilum</i> , pl. <i>ilū</i> or <i>ilānū</i> : god	<i>šarrum</i> : king
<i>ina</i> (prep.): in, among, from	<i>tamḥārum</i> : battle
within, with (instrumental)	<i>ummum</i> (f.): mother
<i>išātum</i> (f.), pl. <i>išātātum</i> : fire	<i>wardum</i> : slave, servant
<i>ištu</i> (prep.): from	<i>waštum</i> : difficult, hard, fierce
<i>kabtum</i> , f. <i>kabittum</i> : heavy,	<i>zīkarum</i> or <i>zīkrum</i> (§84b):
honored, important (person)	male, man
<i>kadrum</i> : wild, fierce	

Cuneiform signs

(The first column gives the sign, in its Neo-Assyrian form; the second gives common phonetic values, with post-OB values in parentheses; the last column gives logographic values.)

Signs	Phonetic	Logographic
	<i>an</i>	AN = <i>Anum</i> 'the god Anum' AN = <i>šamū</i> 'sky' DINGIR = <i>ilum</i> 'god'
	<i>na</i>	
	<i>um</i>	

Signs	Phonetic	Logographic
	<i>i</i>	
	(<i>bid</i>)	É = <i>bītum</i> 'house' É.GAL = <i>ekalhum</i> 'palace'
	<i>ra</i>	
	<i>gal. (qal)</i>	GAL = <i>rabūm</i> 'great'
	<i>bu, pu, (gid, qid, sir, šir)</i>	GĪD(.DA) = <i>arkum</i> 'long'
	<i>meš</i>	MEŠ (sign of plurality) ³
	<i>a</i>	A(.MEŠ) = <i>mū</i> 'water' (plur.)

Exercise

1. Decline *šarrum, šarratum, erretum, dannum, ezzum, *rubā'um, šanūm*.

2. Normalize (cf. §4c,5) and translate: *a-wi-lam. wa-ar-dim. ni-ši sa₆-ap-ḫa-tim. ar-nam kab-tam. šar-ru-um gi-it-ma-lum. pu-uš-qi wa-aš-ti-tim. i-na šar-ri. Anum ra-bu-um. aš-šum er-re-tim. ilū rabūtum. unnum ra-bi-tum. i-na tam-ḫa-ri-im. ki-ma i-ša-tim ez-ze-tim. er-re-tam ma-ru-uš-tam. ri-mu-um ka-ad-ru-um. šarrum da-nūm. aš-šum zi-ka-ri-im ša-ni-im. a-na aš-ri-im ša-ni-im. iš-tu bītim. i-na ma-aḫ-ri-im.*

3. Translate into Akkadian: powerful kings. great men. the honored god. angry gods. another place. in the fire. from the battle. like a slave.

4. Cuneiform:

³ Plurality may also be indicated by reduplication of the logogram for noun or adjective: thus DINGIR.MEŠ, DINGIR.DINGIR, and DINGIR.GAL.GAL all indicate *ilū* 'gods' (with *rabūtum* 'great' added in the last phrase).